

СВЕТОЗАР
СТОЯНОВ

ГРАДЪТ НА
БОЖИЯТА
МЪДРОСТ

enthusiast

СВЕТЛОЗАР

СТОЯНОВ

ГРАДЪТ НА

БОЖИЯТА

МЪДРОСТ

enthusiast

София, 2024

Светлозар Стоянов
Градът на Божията мъдрост

© Светлозар Стоянов, автор, 2024

© Яна Арзиропулос, дизайн на корицата, 2024

© Enthusiast – запазена марка на „Алто комюникейшънс енд пббли-
шинг“ ООД, София, 2024

ISBN 978-619-164-605-0

На София – със симпатия, тъга и надежда

„Не си вървял из този град
и в тези улици не си се губил,
не се е свечерявало и гъжд не е валял
в градините със цвят на пепел.
Не си обичал никого, не си и боледувал
и с никого не си се срещал и разделял.
Ти просто някъде си съществувал
и си залитал не по тротоарите,
а в нечий сън, измислен
като теб самия.“

Златозар Петров, „Отсъствие“
Из „Топло животни и други стихотворения“, 2017 г.

„Целия ден скитах из града, който крещи и зове измъчените. По широките и безкрайни улици видях много хора – много лица, хладни и заети само със себе си. Нито един поглед, в който да има състрадание и любов. Всички гледат – гледат ме с големите си очи, но тези очи не говорят, а крещят – в мен оживяват много гласове и те всички ми викат – безумец, глупец, нищожество.“

Иван Милев
Из дневника му „По пътя на страданието“, 1917 г.

„Не се мъчи да измисляш: казвай без страх истината! Хората така са свикнали да лъжат, че никой няма да ти повярва.“

Атанас Далчев, „Фрагменти“, 1967 г.

„Топи перото си в истината. С нищо няма да учудиш повече.“

Василий Шукшин, „Монолог на стълбите“, 1983 г.

„Действителността е толкова богата, че писателят трудно може да измисли нещо по-интересно от нея.“

Ришард Капушчински, „Автопортрет на репортера“, 2015 г.

ЧАСТ ПЪРВА

1

Живея в София повече от десет години. Наскоро видях надпис със спрей:

БЪЛГАРИЯ – ВЪН ОТ СОФИЯ!

Хареса ми. Снимах го с телефона си и публикувах снимката във фейсбук. За едно денонощие събрах 186 лайка и десетина коментара. Повечето гневни.

Защо гойдох ли? Нима не са едни и същи за всички причините, които ни водят в столицата?

Не че и преди това не бях правил подобни опити.

Още през 2005 година идвах с майка ми да си търся работа. Всъщност взех я да плати разноските за пътните и хотела. Бях на трийсет. Сега съм почти на петдесет. На гарата купихме вестник с обяви, подминахме „копърките“ и хванахме автобус, после трамвай.

„Хотелът“ беше стара къща с подгизнал двор някъде по пътя за Княжево. Обзавеждането на стаята се състоеше от две русенски легла, огледало, стол, табуретка, гардероб. Гардеробът миришеше на плесен, като го отвориш. Докато заспивах, гледах пукнатината на тавана. Имах чувството, че ако затворя очи, къщата ще се срути.

Тази печална обстановка се пренесе и в съня ми. Лутах се по безкрайни коридори с много чекмеджета, пълни с канцеларски бланки. Бланките бяха стандартни. Текстът, напечатан

на машина, ме уведомяваше, че отказват да ме назначат на работа.

На следващия ден започнах да търся. Избрах една обява, която ми се стори най-подходяща:

Нова фирма набира персонал. Работа в екип, комуникативност; английски език – предимство. Възможност за кариерно развитие.

Набрах номера. Вдигна жена. Гласът ѝ звучеше като на запис. Попитах я за работата. Дълго ме гържа на телефона. Каза ми само адреса.

Офисът се намираще в кооперация на булевард „Витоша“. Входът беше заключен. Огледах звънците. Фамилни имена. Фирма не открих.

Обадих се на следващата обява. Женски глас. Обясни ми как да стигна до улица „Московска“. Сградата приличаше на банка. Вратата беше отворена.

Оставих майка ми да чака отвън и влязох. Натиснах звънеца на партера. Натиснах пак. Отвори изрусена жена. Последвах я в коридор с гървена ламперия и кожени врати. Тя отвори вратата в стъното. Няколко души седяха на дълга конферентна маса. Един от тях говореше по телефона. Каза ми да седна и продължи да говори. Другите ме погледнаха. Никой не каза нищо.

Онзи, който говореше, затвори телефона. Най-после ме забеляза.

– По какъв въпрос?

Обясних му. Той се подсмихна.

– Момче, ние не предлагаме работа. Да не си сбъркал адреса, това е адвокатска кантора...

Продължи да се смее. Всички се смееха. Изрусената жена в антрето също се смееше. Извиних се и излязох. Смехът им ме изпрати надолу по стълбите.

Майка пушеше отвън.

– Какво стана?

Цигарата трепереше между пръстите ѝ.

– Какво да стане! Ти какво искаш да стане! Нищо не става... Я ми дай една цигара...

Взех цигарата. Запалка си имах.

– Какво си ме зяпнала?! Звъним на фалшиви обяви, не разбра ли?! Това са импулсни телефони. Працат ни на измислени адреси. Няма никакви фирми, всичко е лъжа и измама. Държат те възможно най-дълго на телефона и от това печелят...

– А тука?

– Какво тука? Това е адвокатска кантора, нали ти казах?

– Не си ми казал.

– Хайде да си ходим.

До гарата вървахме пеша.

2

Две или три години по-късно се явих на конкурс за водач в новините на БНТ. Съобщението се въртеше всяка вечер след централната емисия. Имах известен стаж, предимно вестнически. Ден преди интервюто излязох с приятели. Пийнахме, отидохме на бар.

Когато се събудих, бях още пиан. До влака оставаха петнайсет минути. Започнах да се обличам. Майка крещеше. Въобразяваше си, че съм станал пияница:

– Нямаш никакви амбиции, грам желание за нищо!

– Приключи ли?

Исках да си легна и да спя цял ден, но не виждах надежда да се случи. Обадох се на такси и след пет минути бях на гарата. Във влака се опитах да поспя.

София се яви по разписание. С питане и запитане намерих „Сан Стефано“ № 29. На пропуска пазеше полицаи. Записа данните от личната ми карта и ме упъти към втория етаж. Останалите кандидати вече бяха там, повечето облечени с костюми. Накараха ни да свалим палтата си в една гримьорна. Отдолу бях с черен пуловер, леко орфан на яката. Дори не се бях обръснал. Наредихме се в тесен коридор. Списъкът беше глъг. Стигнаха до моята буква.

– Светлозар Стоянов, заповядайте в студиото!

Влязох. В единия край на студиото имаше маса, покрита с вестникарски изрезки. В другия край светеше кабинка. В кабинката познах Вяра Анкова и Бойко Василев. Седнах зад микрофона на масата. Операторът нагласи камерата. Вяра Анкова каза да си избера статия. След кратък звуков сигнал започнах да чета. Икономически анализ. Капитали, пазари, проценти. Чувах гласа си. Прииждаше отстрани и в същото време отвсякъде. Не звучеше зле. Беше дрезгав от вчерашния алкохол и цигари.

На третото или четвъртото изречение налетях на съкращението БВП. И се препънах. Но вече бях набрал скорост. Прочетох го, както беше написано: „бе ве пе“. В телевизията обаче съкращенията са недопустими.

Операторът цъкна с език, чух го съвсем ясно. Ето така:

– Тц, ееее...

Продължих да чета.

– Стоп! Стоп! Стоп! – каза Бойко Василев. – Благодаря, следващият.

3

За пръв път видях Калин Терзийски в сутрешния блок на БТВ. Лора Крумова тъкмо го представяше:

– Ние вече се разговорихме с госта ми, докато течеше анонса към интервюто, а той, както разбрахте, е писател, бивш психиатър и сценарист. Автор е на романа „Алкохол“, в който разказва за собствения си проблем с алкохола преди години. Добро утро.

– Добро утро – отвърна Кайо, заигравайки се с дебелата басова струна на гласа си. – Да, аз съм Калин Терзийски и... съм алкохолик.

Не приличаше на алкохолик. Нямахше торбички под очите, нито разширени капиляри или нос като ягода. Беше най-много три-четири години по-възрастен от мен, но в брадата му и по слепоочията вече просветваха сребърни нишки.

– Да си алкохолик – започна да обяснява Кайо, – означава не да не искаш да спреш да пиеш, а да не можеш да спреш, защото ако изтрезнееш, скучният и непоносим свят около нас ще те убие... Алкохоликът не става такъв след някакво грандиозно нещастие, което го е сполетяло в живота, алкохоликът се ражда такъв...

Обикновено гледам телевизия с гръб, докато пиша на компютъра. Стана ми интересно и се заслушах. Обърнах въртя-

ция се стол към екрана и увеличи звука. Разговорът продължаваше. Терзийски каза:

– Учените харчат пари, за да докажат, че алкохолизмът се наследява по генетичен път, но това е напразно, защото те търсят не каквото трябва. Предава се нещо друго, което прави алкохолиците алкохолици...

– И кое е това нещо?

– Вроденото нещастие...

Лора Крумова го погледна озадачено.

– Там е работата, че аз съм и психиатър, бил съм психиатър...

– Двойно зло! – опита да се пошегува водещата, но не ѝ се получи.

– ... и ми е познат проблемът, познавам този проблем от психиатрична гледна точка доста добре. И знам какво е един човек да загуби опорите в обществото, на които се крепи и които го правят самоуважаващ се човек. Изведнъж, когато те се разрушат, човек наистина може много бързо да стигне дъното.

Не бях чел нищо от Калин Терзийски освен няколко статии в „Егоист“ и „Клуб М“. За мен беше просто един от онези автори, родени в София, които имаха късмета да се появят във време, когато стана възможно да се пише за всичко и всякак.

– Ти губил ли си работа заради примерно този проблем с алкохола?

– Аз не съм губил работа, защото винаги съм искал да се занимавам с изкуство и с писане... Освен лекар бях писател и сценарист, а там, в средите на актьорите и сценаристите, има много по-голяма толерантност към алкохола...

Кайо стоеше добре пред камера. Излъчваше самоувереност и изглеждаше като онзи тип мъже, които никога не си правят труда да свалят жените. Лора Крумова прочете следващия въпрос:

– В кои професии се пие най-много? Актьорите като че ли обичат да си пишат преди представление?

– Актърите според мене могат да пишат... – отговори той, но сам се прекъсна. – Аз, разбира се, не препоръчвам на никого по никакъв начин да пие и да работи, дори на писателите и на поетите. Има някои отговорни професии – да не ги изброявам сега, – в които моментално развиваш един порочен кръг, защото в тях пиещите непременно трябва да се кривят, тъй като пиенето там е абсолютно недопустимо. И криейки се, започваш да живееш един двойствен живот, затъваш в собствените си очи, губиш самоуважението си, колегите ти започват да те подозират, защото виждат някои полускрипти белези на твоето нещастие...

– Защо българските писатели са бедни?

– Бедността е вътрешно преживяване, не обективност. Аз не съм беден. Беден е човек, който иска, а няма.

– Описваш ли в своите книги интимните си преживявания?

– Ето че не си ме чела...

– О, напротив!... – отрече Лора.

– Какво да ти кажа, секът е щастие да споделяш, а не постижение, с което да се гордееш.

– Откога не си пил алкохол?

Калин се позамисли:

– Не съм пил от четири години, два месеца и три дни...

Това изявление позвуча така, сякаш идва от устата на войник, който брои дните до уволнението. И алкохолизмът му изведнъж ми се видя поза. Бивш алкохолик няма. Ако един алкохолик спре да пие, той всъщност не е никакъв алкохолик, а най-обикновен пияница. Алкохолиците никога не престават. Алкохоликът е обречен, ако наистина е алкохолик. Другото е лош черен дроб и силна фантазия.

Лора продължи:

– Спасение от алкохола ли е за теб изкуството?

Терзийски сръбна малко вода от чашата на масата, остави я и каза:

– Изкуството е смелост. Истинският човек на изкуството трябва да вдигне хората нагоре, защото движението е

живот, а усядането – агония. Така че единственият начин да спасиш себе си е в това да спасяваш другите.

– И накрая, какъв е за теб смисълът на живота?

– Животът съществува около нас така красиво, защото няма никакъв смисъл. Животът е нелогичността на чудото на сътворението, а не някаква удобна логика на ума. Целта на живота е да го живеем на всяко ниво на съществуване. Всички други цели са продукт на алчността и малкия ум.

Никога преди това не бях гледал интервю с български писател докрая. Българските писатели са или прекалено изтънчени в своя естетизъм, или твърде цинични, за да се надяват на нещо, или прекалено абстрактни, твърде трудни за разбиране и желание да ги прочетеш.

Още същия ден отидох до книжарницата и си купих всички налични книги на Калин Терзийски.

Светлозар Стоянов
Градът на Божията мъдрост

Отговорен редактор *Йорданка Фурнаджиева*
Редактор *Палми Ранчев*
Коректор *Нина Джумалийска*
Дизайн на корицата и предпечат *Яна Аргиропулос*

Българска. Първо издание
Формат 60x90/16
Печатни коли 16
ISBN 978-619-164-605-0

Издава

enthusiast

Запазена марка на
„Алто комуникайшънс енд пблшишнг“ ООД
София, бул. „Васил Левски“ 31
мел.: 02/ 943 87 16, email: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ можете да закупите от
www.enthusiast.bg

Печат New Print Company

Това е роман за града, който ни е отказан. За невъзможната София, за обърнатите гърбове, за захлопнатите врати, за лишаването ти от избора да бъдеш там, където мечтаеш да бъдеш. За София, която не си.

„Градът на Божията мъдрост“ показва ситуация, характерна за съвременния българин – мигриране от родното място в столицата: заради провинциализма, ограничаващ свободата и възможностите за развитие, но също така и от любопитство и желание да постави на изпитание и личността си, и способностите си да преодолее по-сложни житейски трудности, както и да попадне в конфликтна и конкурентна литературна среда. Светлозар Стоянов, журналист в периферни провинциални издания, иска да стане не само софийски, но и световен писател. Няма на какво друго да разчита, освен на таланта и на своята откровеност в търсене на истини. Сблъсъкът с новата среда е понякога екзистенциално трагичен, но Светльо успява с безкомпромисна честност и смелост да разкаже за онова, което мнозина български писатели са премълчали.

Палми Ранчев

Цена: 20 лв./10.25 €

9 786191 646050

www.enthusiastr.bg